7/6214

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.13.APK.0.12.00.00/320 - 1166 **08 NİSAN 2002**
KONU: Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 14.03.2002 tarih ve 13790 sayılı yazılar.

İlgi yazıları ekinde alınan Kayseri Milletvekili Abdullah GÜL'e ait 7/6214-13809 Esas No'lu yazılı soru önergesi Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığınca incelenmiştir.

Bilindiği üzere, erken emeklilik, prim karşılığı olmayan hizmetlerin yürütümü, sigortasız işçi çalıştırılması, çıkarılan borçlanma yasaları Ülkemiz nüfusunun büyük bölümüne sigorta ve sağlık hizmeti veren Sosyal Sigortalar Kurumunun mali bünyesinde önemli açıklar yaratılmasına neden olmuştur.

Ülkemizde emeklilik sigortasının uygulamaya konulduğu 1950 yılında kadın ve erkekler için emeklilik yaşı 60 olarak belirlenmiştir. Daha sonra 506 sayılı yasanın uygulamaya konulduğu 1965 yılında sigortalıların emekli olabilmesi için kadında 55, erkekte ise 60 yaş ve en az 25 yıllık sigortalılık süresi içinde 5000 gün prim ödeme koşulu aranmakta iken; 23.11.1969 tarih, 1186 sayılı yasa ile yaş sınırları kadınlarda 50'ye, erkeklerde ise 55'e düşürülmüştür. Ayrıca yine bu yasa ile 25 yıllık sigortalılık süresi içinde 5000 gün prim ödeyen sigortalılar için yaş şartı aranmaksızın emekli olabilmeleri esası getirilmiştir. 1976 yılında yürürlüğe giren 1992 sayılı Kanun ile de asgari sigortalılık süresi kadınlar için 20 yıla indirilmiştir.

Diğer taraftan, 1969 yılından günümüze kadar 3 kez genel hizmet borçlanma yasası, 4 kez sanatçı borçlanma yasası, çıraklık okullarında geçen sürelerin borçlandırılmasına ilişkin yasa, ağır ve yıpratıcı işlerde çalışanlar için itibari hizmet borçlanması ve askerlik sürelerinin borçlandırılması olmak üzere 10 kez borçlanma yasası çıkarılmış ve yüzbinlerce sigortalı bu yasalardan yararlanılarak zamanından önce emekli olmuşlardır.

Emeklilik koşullarının kolaylaştırılması ve çıkarılan borçlanma yasaları ile emekli sayısı hızla artmıştır. Buna karşın, sigortalı işçi sayısının yeterince arttırılamamış olması sonucu aktif-pasif sigortalı dengesi Kurum aleyhine bozulmuştur.

Sürekli artırılarak, maaşın tamamına yakın düzeyde prim karşılığı olmaksızın ödenen Sosyal Yardım Zammı, 4447 sayılı Yasa ile sabitlenmiş olup, Sosyal Sigortalar Kurumu, her bir emeklisine prim karşılığı olmaksızın her ay 4.690.000.- TL, Sosyal Yardım Zammı ödemektedir. Bu ödemelerin, emekli aylıklarını ödemek üzere ayrılmış bulunan fonlarından karşılanması, Kurumun finansman sıkıntısına girmesinde önemli bir etken olmuştur.

Ayrıca, sigortasız işçi çalıştırılması, Kurumun prim kaybına neden olduğu gibi sigortasız çalışanlar da sosyal güvenlikten yoksun kalmaktadır. Bu olumsuzlukların giderilmesi amacıyla, 4447 sayılı reform yasası ve sonrasında çıkarılan tamamlayıcı yasalar ile aşağıdaki düzenlemeler getirilmiştir.

İşveren, sigortasız işçi çalıştırılmasının önlenmesi amacıyla işyeri bildirgesini işçi çalıştırmaya başlayacağı tarihten önce Kuruma doğrudan vermek veya iadeli taahhütlü olarak göndermekle yükümlü hale getirilmiştir.

Emeklilik yaşı kadınlar için 58, erkeler için 60 olarak belirlenmekte ve iki seçenek sunulmaktadır. En az 7000 gün prim ödenmiş olması veya 7000 günden az prim ödemişse 25 yıldan beri sigortalı olup en az 4500 gün prim ödenmiş olma şartı getirilmektedir. Böylece ülkemizde sosyal güvenlik sisteminin aktüeryal dengesini bozan pasif sigortalı sayısını aktif sigortalı karşısında hızla artıran erken emeklilik sisteminin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

İşveren, çalıştıracağı kimseleri işe başlatmadan önce, Kuruma doğrudan bildirmekle ve bu belgeleri iadeli taahhütlü olarak göndermekle yükümlü kılınmış, inşaat işyerlerinde işe başlatılacak kimseler için işe başlatıldığı gün Kuruma veya iadeli taahhütlü olarak postaya verilen işe giriş bildirgeleri ile Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilen işyerlerinde işe alınan işçiler için en geç bir ay içinde Kuruma verilen veya iadeli taahhütlü olarak gönderilen işe giriş bildirgeleri de süresi içinde verilmiş sayılmıştır.

Ay içinde bazı günler çalışmayan sigortalılar için otuz günden az çalıştırıldığının belgelendirilmesi zorunluluğu getirilerek çalışma sürelerinin eksik bildirilmesinden kaynaklanan prim kaçağı önlenmektedir. Çalışmaya başlayan sigortalıların da işe başladıklarını 30 gün içinde Kuruma bildirmeleri esası getirilmektedir.

Yine TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen, "İstihdamın Teşviki Amacıyla Ücret Dışı Yüklerden Bazılarının Ödenmesinin Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısı"nda prime esas kazanç tabanın belirlenmesinde 1 yıl süreyle Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Sigorta ve işsizlik sigortası primleri işveren payının bir bölümünün ödenmesinde bir yıl erteleme öngören söz konusu istihdamı teşvikle ilgili Kanun Tasarısı'nda 30 Nisan 2001 tarihi itibariyle faaliyette bulunan işyerlerinde, kanunun yayımı tarihinden 31.12.2002 tarihine kadar işe alınacak ilave işçiler için, sigorta primleri ile işsizlik sigortası primleri işveren payının bir bölümü 12 ay ertelenecektir.

Ayrıca, 2002'de işsizlik sigortası prim oranlarında işçi, işveren ve devlet katkısında 1'er puanlık indirim yapılmış ve böylece, 2002 yılı için prim oranlarının birer puan indirilmesi ile 2002 yılında tahmini olarak reel sektöre 750 trilyon kaynak bırakılması sözkonusu olabilecektir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yaşar OKUYAN
Bakan